

19 råd

för att skriva begripligt

Boken 19 råd för att skriva begripligt
har tagits fram inom projektet Begriplig text.
De 19 råden finns även på www.begripligtext.se.
Där hittar du också mer information om projektet,
om de metoder vi använt och om våra resultat.

Den här boken finns även som e-bok och talbok.

Projektet Begriplig text har genomförts
med stöd av Allmänna arvsfonden.

Tack alla fantastiska människor som bidragit!

© Begriplig text

Omslag och Illustrationer: Carina Söe-Knudsen,
Valja Infodesign AB

Formgivning: Marie Göransson

Granskning: Gabriella Sandström och Ola Karlsson,
Språkrådet samt Karin Forsell, Begripsam

Utgivare: Dyslexiförbundet

Tryck: AMO-Tryck 2019

ISBN: 978-91-980938-1-0

Innehåll

Om Begriplig Text	sid 3
Inledning.....	sid 4
1. Rubriker	sid 9
2. Punktlister	sid 13
3. Längd på text	sid 17
4. Styckeindelning.....	sid 21
5. Mellanrubriker.....	sid 25
6. Radavstånd	sid 29
7. Ingresser	sid 33
8. Sammanfattningar	sid 37
9. Radlängd.....	sid 41
10. Storlek på bokstäverna	sid 45
11. Fet stil istället för mellanrubriker	sid 49
12. Bilder som förtydligar innehållet	sid 53
13. Det viktigaste först.....	sid 57
14. Film.....	sid 61
15. Uppläsning.....	sid 65
16 Markera nyckelord med fetstil.....	sid 69
17. Avstavning	sid 73
18. Förkortningar.....	sid 77
19. Marginaler	sid 81

Om Begriplig Text

Projektet Begriplig text pågick under åren 2016–2019. Afasiförbundet, Autism- och Aspergerförbundet, Dyslexiförbundet och Riksförbundet FUB stod bakom projektet.

Syftet med projektet har varit att ta reda på mer om vad som gör texter lätta att läsa och att förstå. Vi har fokuserat på information och nyheter.

Många av deltagarna i projektet har egna erfarenheter av att leva med lässvårigheter. Andra har varit med i projektet som experter eller som företrädare för de olika organisationerna.

Partner i projektet:

- Begripsam
- Bjelle Media
- MediaCuben
- Myndigheten för tillgängliga medier
- Nypon och Vilja förlag
- Språkrådet
- Storstad Medieproduktion
- Tobii Dynavox
- UseIT
- 8 Sidor.

Projektet har finansierats av Arvsfonden.

Inledning

Många saker avgör om en text är lätt att läsa och att förstå. Vi i Begriplig text har ringat in 19 faktorer som är viktiga för oss. Vi har formulerat dessa faktorer som råd.

Råden vänder sig till dig som är journalist, författare, kommunikatör, formgivare eller på annat sätt är inblandad i produktion av text och information.

Materialet är inget facit. Det är en vägledning till hur du kan arbeta med dina texter. Vi ger sällan några exakta svar, eftersom vi vet att flera faktorer beror på i vilket sammanhang texten presenteras. Det gäller till exempel radlängd och radavstånd.

Om du följer våra 19 råd har du kommit en bra bit på vägen mot att skriva begripligt.

Vill du veta ännu mer om hur du kan göra din text lätt att läsa och förstå? Fråga grannen, familjemedlemmar eller organisera möten med målgruppen. Testa att jobba ihop i fokusgrupper eller workshoppar.

Grafisk utformning och begripligt innehåll

En viktig erfarenhet från projektet är att texters utseende är lika viktigt som innehållet.

En dålig grafisk utformning kan få en välskriven text att bli mer eller mindre oläslig.

Därför har projektet fokuserat på både grafisk utformning och begripligt innehåll.

En del av våra råd berör antingen den grafiska utformningen eller begripligheten i innehållet.

De flesta råden har båda perspektiven.

Så här är boken strukturerad

Varje råd har fått ett eget avsnitt i boken.

Alla avsnitt har samma upplägg:

- frågor om din text
- illustration
- därför är denna faktor viktig
- tänk på
- läs mer.

De 19 råden presenteras i den ordning som de rankades i en webbenkät som togs fram i projektet.

Närmare 600 personer svarade på enkäten som fanns på Begriplig texts hemsida.

Fundera över din läsare och syftet

Vem är din läsare?

Läsarens intresse och förkunskaper påverkar läsflyt och läsförståelse. Om ämnet är ointressant eller nytt för läsaren är det extra viktigt att texten är lätt att läsa och förstå.

Tänk på tilltalet – en vuxen person är alltid vuxenoavsett förmåga att läsa.

Vad är syftet med din text?

Läsaren ska få ut något av att läsa texten. Det kan till exempel vara att förstå reglerna för parkering på gatan eller hur en blankett ska fyllas i. Om du vet vad du vill förmedla är det lättare att vara tydlig.

Vilket intryck ger texten?

Många av deltagarna i projektet avgör redan vid första ögonkastet om en text är värd ansträngningen att börja läsa. Därför är det första intrycket viktigt. Texter som ser svåra och jobbiga ut väljs bort, även om språket är begripligt.

Ska texten tryckas eller publiceras digitalt?

Det är skillnad om texten ska publiceras digitalt eller tryckas. På webben finns oftast möjlighet för läsaren att göra egna inställningar för till exempel typsnitt, teckenstorlek och kontrast.

Men många tycker att det är svårt att göra egna inställningar. Se därför till att texten är lätt att läsa redan från start.

I tryckt text saknas möjligheten att göra anpassningar i efterhand. Därför ska du vara extra noga med att redan från början hitta en grafisk form som fungerar för så många som möjligt.

Erbjud flera sätt att ta till sig samma information

Texten måste vara bra skriven, logiskt strukturerad och ha en bra grafisk utformning.

Men för vissa läsare är det inte tillräckligt. De kan behöva ta till sig informationen på annat sätt, till exempel genom uppläsning, bilder eller video. Därför är det bra att kunna erbjuda flera sätt.

”Rubriken måste vara
intressant för att jag
ska börja läsa.”

1. Rubriker

Grafisk utformning

- Syns det tydligt vad som är huvudrubrik?

Begripligt innehåll

- Är det lätt att förstå rubriken?
- Kan du välja enklare ord?
- Beskriver rubriken vad texten handlar om?
- Fångar rubriken läsarens intresse?

Därför är det viktigt med rubriker

Grafisk utformning

- En huvudrubrik som syns tydligt hjälper läsaren att orientera sig på sidan.
- Huvudrubriken visar var texten börjar.

Begripligt innehåll

- Rubriken ska berätta för läsaren vad texten handlar om.
- Rubriken ska locka läsaren att börja läsa.
- En bra huvudrubrik ger förförståelse till texten. Det underlättar den fortsatta läsningen.
- En lång rubrik med långa ord kan göra att hela texten upplevs som svår, oavsett om det som följer är enkelt att läsa.

Tänk på

Rubriker ska vara så korta som möjligt, men ändå beskriva innehållet i texten och väcka intresse för fortsatt läsning.

Aktiva verb gör rubriken levande och lockar till läsning. Skriv hellre "Svenskarna sportar mer" än "Det sportas mer i Sverige".

Använd verb som är betydelsetunga. Skriv hellre "Säpo undersöker sabotage" än "Säpo genomför en undersökning om sabotage".

Läs mer

Böcker

Myter och sanningar om läsning: Om samspelet mellan språk och bild i olika medier:

sid. 90–92 Användarvänlig design och ledtrådsstruktur

sid. 139, Läsarvägledning

Jana Holsanova, Språkrådet 2010, Norstedts

Svenska skrivregler:

1.6 Rubriker

1.6.2 Huvudrubriken

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.2 Skriv informativa rubriker

2.1.3 Formulera informativa rubriker

3.5 Rubriker ger struktur åt innehållet

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R61 Skriv beskrivande rubriker och etiketter.

www.webbriktlinjer.se/61

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Jag uppskattar när det finns punktlistor med guldkornen ur texten.”

2. Punktlistor

Grafisk utformning

- Kan någon del av texten göras om till punktlista?
- Är punktlistan tydligt utformad?

Därför är det viktigt med punktlister

Grafisk utformning

- Punktlister är ett bra sätt att organisera innehåll i texter.
- Punktlister gör uppräkningslättare att överblicka och får layouten att kännas luftigare.
- En tydlig punktlista gör det möjligt att fokusera på en sak i taget. På så vis blir det lättare att hantera informationen.
- Med punktlistan lyfts viktig information fram. Det kan till exempel gälla en packlista eller vad en väljare behöver ta med sig till vallokalen.

Tänk på

Använd tydliga punkter, siffror eller bokstäver i listorna. Undvik tecken som gör det svårt att se att det är en punktlista, till exempel x eller -.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.11 Punktuppställning

2.4.4 Använd punktlistor, bilder och nyckelord

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

1.5.4 Använd punktuppställningar och faktarutor

2.1.4 Använd punktlistor, bilder och nyckelord

3.1 Gör texten inbjudande att läsa

3.9.4 Punktuppställningar

3.9.5 Exempel på punktuppställningar

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R62 Gör texterna överskådliga

www.webbriktlinjer.se/62

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Skriv kort
– men med innehåll!”

3. Längd på text

Grafisk utformning

- Ser texten lång ut?

Begripligt innehåll

- Innehåller texten överflödigt information?
Kan texten kortas?
- Är texten så lång som den behöver vara för att du ska få sagt det du vill?

Fyren Albert flyttades

Fyren Albert på Höga Kullen var nära att störta ner i Nordsjön. Havets vågor hade gröpt ur slutningen framför fyren. Men nu är Albert räddad. Albert har flyttats 100 meter bort från kanten.

En populär fyr

Fyren Albert ligger på Höga Kullen mellan orterna Sandöljning och Finstad. Fyren togs ur bruk 1970, men lockar fortfarande tusentals turister varje år.

Den populära fyren

- är 26 meter hög
- väger 800 ton
- är 140 år gammal
- är byggd av sandsten.

Havet åter sanden

Kustresnan runt Höga Kullen består av sanddynor. Varje år åter vägnarna bort två meter av sanden. Om fyren fått stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom fem år.

Flytt på rullskridskor

För att flytta fyren använde man ett slags rullskridskor på skenor och hydraulisk kraft. Arbetet var komplicerat, men det gick smidigare än väntat.

Noggrann planering

Innan flytten förberedde sig de ansvariga noggrant. Det var många saker som kunde gå fel. Till exempel var det osäkert om marken runt fyren skulle hålla. Med andra ord visste ingen om flytten skulle lyckas.

Allt gick bra

Men allt gick bra och nu står fyren i ärmestone 50 år till. Då har vägnarna troligen ått sig fram till fyrtornet igen och det krävs en ny räddningsaktion.

Många nyfikna

Hundratals nyfikna åskådare samlades för att se flytten. Eftersom arbetet var riskabelt fick alla hålla sig på avstånd. När allt var klart applåderade åskådarna. Gladast av alla var ärenden Pelle Gustavsson, som haft huvudansvar för hela projektet.

– Jag måste erkänna att jag var väldigt nervös innan, säger han. Jag har aldrig gjort något liknande förut.

Under nästan 100 år hjälpte fyren Albert sjöfarare att hitta hem. Nu har den räddats från att rasa ner i havet.

Sammanfattning:

Fyren Albert riskerade att störta ner i havet. Vägnarna gröper ur marken som den står på. Nu har fyren flyttats bort från kanten. Fyren Albert är räddad.

Därför är det viktigt med längden på texten

Grafisk utformning

- En text som ser lång ut kan kännas jobbig att läsa.
- En god grafisk utformning bidrar till att texten uppfattas som kortare och därmed känns enklare att börja läsa.

Begripligt innehåll

- Skriv kort, men innehållet måste styra hur lång texten blir.
- Texten ska förklara ibland komplicerade innehåll och göra samband tydliga. Därför kan en text ibland behöva göras längre för att den ska bli begriplig. I så fall är det viktigt att texten har en tydlig sammanfattning och att du följer övriga råd.

Tänk på

Förkorta inte texten på bekostnad av viktig information eller på bekostnad av begriplighet.

Undvik att minska textens omfång genom att göra den mindre luftig eller genom att byta till ett mindre typsnitt.

Automatisk sammanfattning av texten kan vara lockande att använda, men följderna kan bli att viktig information försvinner och att texten blir ologisk. Behöver du använda en sådan funktion, gör det försiktigt och alltid med manuell efterredigering.

Läs mer

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.2.4 Skriv kort och välj relevant innehåll

2.1.1 Skriv kort

2.1 Skriv ledigt med korrekt i sociala medier

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R62 Gör texterna överskådliga

www.webbriktlinjer.se/62

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

A survey on extractive text summarization,

N. Moratanch, 2017, Conference Paper, International Conference on Computer, Communication and Signal Processing (ICCCSP)

www.researchgate.net/publication/317420253_A_survey_on_extractive_text_summarization

”Det är viktigt att
texten är indelad i
tydliga stycken.”

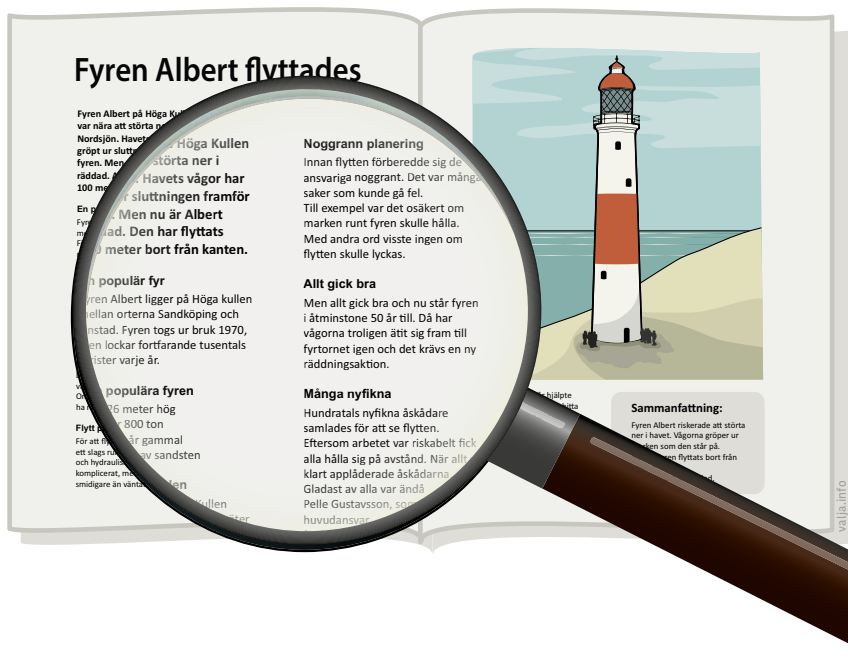
4. Styckeindelning

Grafisk utformning

- Är texten indelad i stycken?
- Finns det luft mellan styckena?
- Är styckena korta?

Begripligt innehåll

- Är indelningen i stycken logisk?

Därför är det viktigt med styckeindelning

Grafisk utformning

- En tydlig indelning i stycken gör att texten känns mindre kompakt att läsa. Det kan vara avgörande för om läsaren väljer att läsa texten.
- För personer som lätt blir trötta när de läser ger en tydlig styckeindelning utrymme för en paus i läsandet.
- Styckeindelning gör det lättare för den som skumläser att snabbt hitta det mest relevanta.
- Om texten är indelad i stycken kan det underlätta orienteringen.

Begripligt innehåll

- Det underlättar för läsaren om varje ämne eller tankeled får ett eget stycke. Det är särskilt viktigt för den som har lässvårigheter.
- Efter varje stycke kan läsaren pausa och bearbeta textens innehåll.

Tänk på

Blankrad mellan stycken är en tydligare styckemarkering än att börja nytt stycke med indrag.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.8 Stycken

1.8.2 Markering av nytt stycke med blankrad

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

2.1.2 Skriv kort

3.1 Gör texten inbjudande att läsa

3.8 Några råd om styckeindelning

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R62 Gör texterna överskådliga

www.webbriktlinjer.se/62

R157 Se till att det går att öka avstånd mellan tecken, rader, stycken och ord

www.webbriktlinjer.se/157

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Med tydliga
mellanrubriker kan
jag hitta det som
intresserar mig i texten.”

5. Mellanrubriker

Grafisk utformning

- Finns det mellanrubriker?
- Är det tydligt vad som är mellanrubriker?
- Finns det tillräckligt med avstånd mellan mellanrubrik och tillhörande text?

Begripligt innehåll

- Är mellanrubriken lätt att förstå?
- Beskriver mellanrubriken vad den följande texten handlar om?

Därför är det viktigt med mellanrubriker

Grafisk utformning

- Mellanrubriker gör att en text känns luftigare.
- Mellanrubriker gör det lättare att hitta i texten.
- Många använder mellanrubriken för att kunna ta en paus i läsandet.

Begripligt innehåll

- Texten blir enklare att förstå om mellanrubriken berättar vad kommande text handlar om.
- Många använder mellanrubriker som en innehållsförteckning i texten.
- Mellanrubriken hjälper läsaren hitta det som är viktigt i texten.

Tänk på

Avståndet mellan mellanrubrik och text måste vara tillräckligt stort för att de inte ska flyta ihop. Men avståndet får inte vara för stort. Avståndet till texten ovanför mellanrubriken bör vara större än avståndet till texten som mellanrubriken hör till.

Försök hålla mellanrubriken kort. Är den mer än en rad lång, kan den kännas svårläst och komplicerad.

Undvik att kombinera mellanrubrik med en inledning i fetstil. För mycket grafisk information kan göra texten rörig och störa läsningen.

Läs mer om att använda fetstil för att markera nytt stycke eller avsnitt i avsnitt 11.

Läs mer

Böcker

Myter och sanningar om läsning: Om samspelet mellan språk och bild i olika medier:

sid. 90–92, Användarvänlig design och

ledtrådsstruktur

sid. 139, Läsarvägledning

Jana Holsanova, Språkrådet 2010, Norstedts

Svenska skrivregler:

1.6.4 Underrubriker

1.6.5 Mellanrubriker, kantrubriker och radrubriker

2.4.3 Formulera informativa rubriker

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

2.1.3 Formulera informativa rubriker

3.5 Rubriker ger struktur åt innehållet

3.5.5 Mellan- och underrubriker

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R61 Skriv beskrivande rubriker och etiketter.

www.webbriktlinjer.se/61

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Jag föredrar texter
med luft mellan raderna,
annars tappar jag lätt
bort mig.”

6. Radavstånd

Grafisk utformning

- Är avståndet mellan raderna tillräckligt stort?

Därför är det viktigt med rätt radavstånd

Grafisk utformning

- Ett stort radavstånd bidrar till att skapa en luftig text, vilket för vissa kan vara avgörande för om de ska orka läsa eller inte.
- För dem som läser sakta, eller lätt tappar bort sig i texten, underlättar det om det går att fokusera på en rad åt gången.
- Ett för stort avstånd mellan raderna kan göra att läsaren har svårt att uppfatta att texten hänger ihop.

Tänk på

Radavståndet måste anpassas till bokstävernas storlek och till spaltbredden. Ju större bokstäver och radlängd, desto större radavstånd. Minimikravet är att bokstäverna på de olika raderna inte får stöta ihop.

En vanlig strategi för personer med lässvårigheter är att lägga en linjal eller ett papper under raden som de läser. Ett större radavstånd underlättar detta.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.2 Marginaler, radlängd och radmellanrum

1.2.2 Flera grafiska val samspelar

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 137 Öka radavståndet

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,

2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

3.1 Gör texten inbjudande att läsa

3.3.2 Radlängd och radavstånd samverkar

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R39 Ge webbplatsen en god läsbarhet

www.webbriktlinjer.se/39

R157 Se till att det går att öka avstånd mellan tecken, rader, stycken och ord

www.webbriktlinjer.se/157

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Det är viktigt med en
ingress som berättar
vad texten handlar om.”

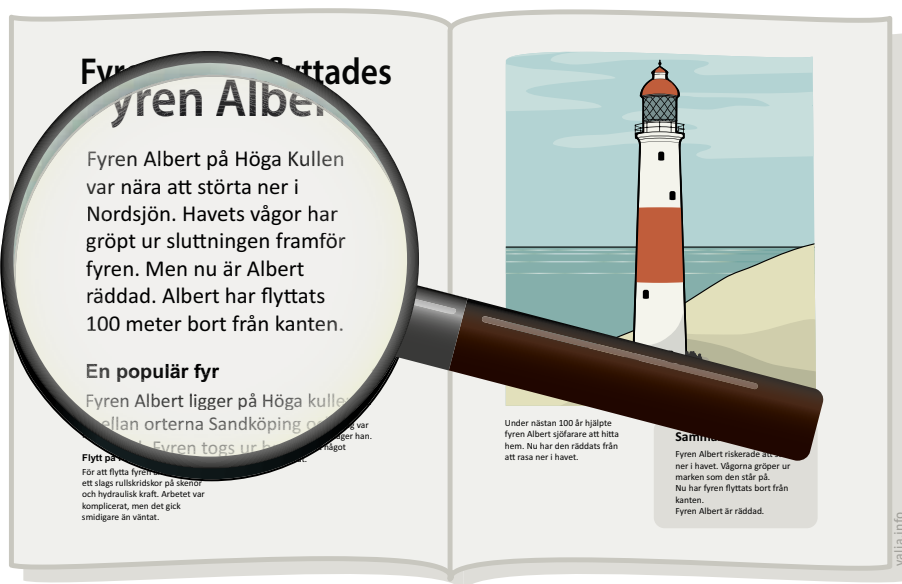
7. Ingresser

Grafisk utformning

- Syns det tydligt vad som är en ingress?

Begripligt innehåll

- Väcker ingressen intresse?
- Beskriver ingressen vad texten i sin helhet handlar om?
- Är ord och meningar i ingressen korta och enkla?

Därför är det viktigt med ingresser

Grafisk utformning

- En ingress som syns tydligt hjälper läsaren att orientera sig på sidan.
- Ingressen visar var texten börjar.

Begripligt innehåll

- En bra ingress ger förståelse till texten och underlättar vidare läsning.
- En del läser bara ingressen, därför är det viktigt att den berättar vad texten handlar om.
- För många avgör ingressen om texten är tillräckligt intressant att läsa i sin helhet.

Tänk på

Ingressen kan i vissa fall ersätta sammanfattningen. Men ofta behövs båda.

Läs mer om sammanfattningar i avsnitt 8.

Ingressen är en viktig ingång i texten. Därför är det viktigt att den grafiskt skiljer sig åt från resten av texten. Välj till exempel större storlek på texten, ett annat typsnitt eller fetstil för ingressen. Men undvik att blanda flera grafiska markeringar, eftersom det kan uppfattas som rörigt.

Läs mer

Böcker

Myter och sanningar om läsning: Om samspelet mellan språk och bild i olika medier:

sid. 139, Läsarvägledning

Jana Holsanova, Språkrådet 2010, Norstedts

Svenska skrivregler:

1.7 Ingress

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 34 Skriv korta puffar

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

”Jag brukar läsa
sammanfattningen,
och då vet jag
om texten är intressant.”

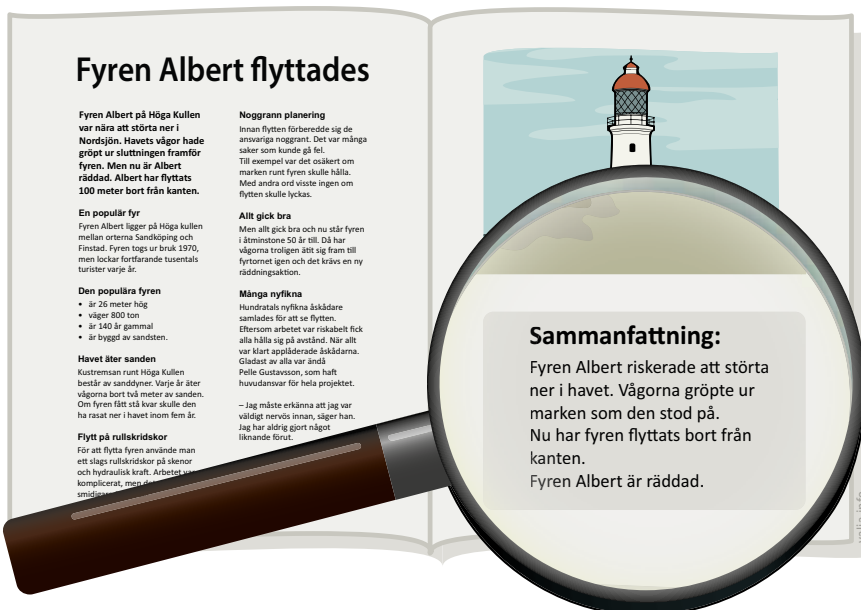
8. Sammanfattningar

Grafisk utformning

- Finns det en sammanfattning av texten (om den är lång)?
- Framgår det tydligt att det är en sammanfattning?
- Är sammanfattningen placerad så att återkommande läsare vet var den finns?

Begripligt innehåll

- Hjälper sammanfattningen läsaren att förstå innehållet?
- Innehåller sammanfattningen det viktigaste i texten?

Därför är det viktigt med sammanfattningar

Grafisk utformning

- En text kan behöva en sammanfattning för att ge läsaren en överblick över helheten.
- Läsaren ska lätt hitta sammanfattningen. Se till att den har en logisk placering. Kanske ska den alltid finnas på samma plats.
- Ge den en rubrik som berättar att det är en sammanfattning.
- Markera gärna skillnaden mot övrig text med hjälp av ram, annan typografi eller liknande.

Begripligt innehåll

- Många människor tycker att det är jobbigt att läsa texter. Det gäller även intressanta och viktiga texter. En sammanfattning ska därför berätta det viktigaste från texten.
- Sammanfattningen kan hjälpa läsaren att avgöra om texten är värd att ta sig igenom.
- Sammanfattningen kan ge läsaren en förförståelse och på så vis underlätta läsningen av hela texten.
- Sammanfattningen kan användas för att repetera och påminna om vad texten handlar om.

Tänk på

Det är viktigt var sammanfattningen är placerad.

Om den ligger i början av texten används den på liknande sätt som rubrik och bild.

Om den ligger i slutet av texten används den ofta för repetition. Placera sammanfattningen där du tror att din läsare får störst nytta av den.

Om texten är kort kan en sammanfattning göra att det blir onödigt mycket information.

Den kan få motsatt effekt och upplevas störande.

En sammanfattning kan med fördel formateras som en punktlista.

Sammanfattningen ska ha ett annat innehåll, språk och form än ingressen.

Läs mer om ingresser i avsnitt 7.

Behöver du använda automatisk textsammanfattning, gör det med försiktighet och alltid med manuell efterredigering.

Läs mer under avsnitt 3.

Läs mer

Böcker

Skriv för din målgrupp: Tips för träffsäkra texter:

Sid. 66–67, Skriv en sammanfattning, Jenny Forsberg, 2017, Morfem

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.2.3 Använd en genomtänkt disposition

1.5.3 Sammanfatta det viktigaste

2.1.2 Skriv kort

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R51 Lyft fram det viktigaste i texten

www.webbriktlinjer.se/51

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

9. Radlängd

Grafisk utformning

- Är raderna lagom långa?

Många nyfikna

Hundratal nyfikna åskådare samlades för att se flytten. Eftersom arbetet var riskabelt fick alla hålla sig på avstånd. När allt var klart applåderade åskådarna, som haft huvudansvar för hela projektet.

Därför är det viktigt med rätt radlängd

Grafisk utformning

- Om raderna är för långa kan det vara svårt för läsaren att hitta början på nästa rad. Den som ofta tappar bort sig i texten kan förlora ork och motivation att läsa vidare.
- Alltför korta rader kan också störa läsningen. Texten får en annan rytm, den kan kännas hackig eller uppfattas som en dikt.
- Korta rader innebär ofta att fler ord måste avstavas, vilket krånglar till läsningen. Läs mer om avstavning i avsnitt 17.
- En välbalanserad och varierad radlängd underlättar läsning med flyt.

Tänk på

Lämplig radlängd beror på vilken sorts text det är och i vilket sammanhang texten finns.

Många rekommenderar en radlängd på mellan 50 och 70 tecken, inklusive mellanslag. De flesta deltagare i Begriplig text föredrar kortare rader. 50–55 tecken har känts bekvämt. På en webbsida med bara en spalts text och inga störande element vid sidan av, kan rader som är upp till 70–75 tecken långa fungera.

Radlängden måste anpassas till sidans bredd och storleken på texten. Avståndet mellan raderna måste anpassas efter radlängden.

Läs mer om radavstånd i avsnitt 6.

På webben är det bra att använda en responsiv layout, där radlängden anpassar sig efter bredden på webbfönstret.

Bilder som är insprängda i textspalten påverkar radlängden.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.2 Marginaler, radlängd och radmellanrum

1.2.2 Flera grafiska val samspelar

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 134–137 Begränsa radlängden

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,

2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

2.1.5 Gör webbsidor grafiskt läsbara

3.3.2 Radlängd och radavstånd samverkar

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R39 Ge webbplatsen en god läsbarhet

www.webbriktlinjer.se/39

R91 Skapa en flexibel layout som fungerar vid förstoring eller liten skärm

www.webbriktlinjer.se/91

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

10. Storlek på bokstäverna

Grafisk utformning

- Är bokstäverna tillräckligt stora?
- Är det tydlig skillnad på storleken mellan bokstäverna i huvudrubrik, mellanrubriker, ingress och brödtext?

Därför är det viktigt med storleken på bokstäverna

Grafisk utformning

- Små bokstäver bidrar till att texten uppfattas som kompakt och svårläst.
- Alltför små bokstäver kan flyta ihop och bli svårlästa.
- Olika storlekar (liksom olika typsnitt) gör det lättare för läsaren att skilja mellan olika typografiska objekt, till exempel huvudrubrik, mellanrubrik, ingress och brödtext.

Tänk på

Vad som är tillräckligt stora bokstäver och tillräckligt stor skillnad mellan olika typografiska objekt måste du avgöra utifrån textens sammanhang.

Digital text blir ofta läst under tuffa förhållanden, till exempel i mobilen på bussen eller i starkt solljus. Därför är det viktigt att text i digitalt format går att förstora och att layouten är responsiv, det vill säga att den anpassar sig efter skärmens storlek.

Typsnitt har inte tagits upp som en viktig faktor av deltagarna i projektet. De flesta texter som vi har tittat på är satta med de vanligaste typsnitten. De fungerar bra.

Ovanliga typsnitt kan uppfattas som svårlästa. Vi rekommenderar därför att använda vanliga och tydliga typsnitt, till exempel Arial, Times New Roman och Calibri.

På webben kan läsarna få möjlighet att välja storlek och typsnitt, till exempel mellan typsnitt med eller utan seriffer (klackar).

Att genomgående använda versaler, gemener eller kursiv stil kan försvåra läsningen.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.3 Typsnitt

1.3.1 Seriffer eller sansseriffer

1.3.2 Teckengrad

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

2.1.5 Gör webbsidor grafiskt läsbara

3.4 Välj läsbart typsnitt och läslig storlek

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R39 Ge webbplatsen en god läsbarhet

www.webbriktlinjer.se/39

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

Make It Big! The Effect of Font Size and Line Spacing on Online Readability

Rello m.fl. 2016 CHI '16: ACM SIGCHI, Conference on Human Factors in Computing Systems. San Jose, CA, May 7-12.
www.pielot.org/pubs/Rello2016-Fontsize.pdf

Preference Fluency in Choice

Novemsky m.fl., 2007, Journal of Marketing Research, Volume 44, Issue 3.

<https://pdfs.semanticscholar.org/da91/3419f3ceodbaa8ef36d5211c2145c7ba644c.pdf>

The effect of font type on Screen readability by people with dyslexia

Rello and Baeza-Yates, 2013, 15th International ACM SIGACCESS Conference on Computers and Accessibility.
<https://dl.acm.org/citation.cfm?id=2897736>

11. Fetstil istället för mellanrubrik

Grafisk utformning

- Är de första orden i nya stycken eller avsnitt markerade i fetstil?

Därför kan det vara bra att börja med fetstil

Grafisk utformning

- Fetstil i början av ett nytt stycke eller avsnitt fångar läsarens uppmärksamhet.
- Fetstil som markerar början gör det enklare att orientera sig i texten.
- Fetstil istället för mellanrubrik minskar textmängden. Det underlättar för den som läser varje ord med möda.

Tänk på

Markera bara de första orden i stycket eller avsnittet med fetstil. Se till att de första orden säger något om vad stycket handlar om.

Läs mer om det viktigaste först i avsnitt 13.

Undvik att använda fetstil samtidigt som mellanrubrik.

Undvik även fetstil istället för mellanrubrik samtidigt som du markerar nyckelord i den löpande texten med fetstil.

För mycket information gör texten rörig.

Läs mer om mellanrubriker i avsnitt 5.

Läs mer om att markera nyckelord med fetstil i avsnitt 16.

Gör inte varje ingång till nya stycken eller avsnitt i fetstil.

Det kan uppfattas som rörigt och svårläst.

Läs mer

Böcker

Myter och sanningar om läsning: Om samspelet mellan språk och bild i olika medier:

sid. 90–92 Användarvänlig design och ledtrådsstruktur

Jana Holsanova, Språkrådet 2010, Norstedts

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

3.4.2 Kursiv stil och fetstil som framhäver text och enstaka ord Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

”Bilderna säger jättemycket.
Men det får inte vara fel
bild till texten.”

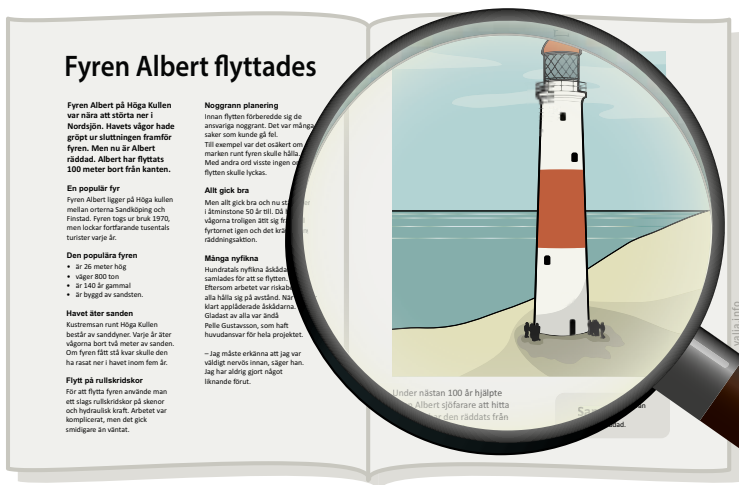
12. Bilder som förtydligar innehållet

Grafisk utformning

- Finns det bilder?
- Har bilderna rätt placering?

Begripligt innehåll

- Samspekar bild och text?

Därför är det viktigt med bilder

Grafisk utformning

- Intressanta bilder lockar till läsning.
- Rätt bild på rätt plats kan göra att innehållet känns enklare att ta till sig.
- Bilder kan göra det lättare att orientera sig i texten.
- Genom att vila blicken på en bild får läsaren en paus. För den som kämpar med läsningen kan det vara ett sätt att samla kraft inför fortsatt läsning.

Begripligt innehåll

- Läsaren ser ofta bilden först. En bra bild ger läsaren en förförståelse av textens budskap.
- Bild och text som samspelar gör budskapet tydligare och lättare att förstå. Om texten till exempel handlar om en glad tågförare så bör bilden visa att tågföraren är glad.
- Vissa saker är enklare att förstå genom bild än genom ord, till exempel hur något ser ut eller fungerar.
- Bilder förmedlar känslor och stämningar som kan vara svåra att förklara med ord.

Tänk på

Bilder som endast finns med som utsmyckning kan göra läsaren förvirrad.

För vissa personer kan bilder distrahera läsningen. Placera därför bilder i början eller slutet av texten. På webben kan man låta läsaren välja att visa eller dölja bilder.

Bilder som är insprängda i texten kan göra det svårt för läsaren att orientera sig i texten. Hjälp läsaren att hitta bra läsvägar och att förstå vilken bild som hör ihop med vilken text.

Det är inte självklart att bilder ökar förståelsen för alla. En del tittar inte på bilder, några kan inte se bilder och andra har svårt att tolka bilder. Därför måste bildens budskap förklaras även med ord, antingen i den löpande texten eller i en separat bildtext.

På webben ska bilder förses med alternativtext som beskriver vad de föreställer.

Läs mer

Böcker

Myter och sanningar om läsning: Om samspelet mellan språk och bild i olika medier:

Sid. 52–56 Samspelet mellan språk och bild

Sid. 64 Myt 4. Det är lätt att förstå bilder och grafik

Sid. 65 Realistiska, analoga och logiska bilder

Sid. 67–69 Bilder har fem basfunktioner

Jana Holsanova, Språkrådet 2010, Norstedts

Svenska skrivregler: 1.9 Bildtexter

2.4.4 Använd punktlistor, bilder och nyckelord
Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 160–174 Bilder och texter

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

2.1.4 Använd punktlister, bilder och nyckelord

3.9 Tabeller, diagram, punktlister och bilder

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Möte med multimodalt material. Vilken roll spelar dyslexi för uppfattandet av text och bild?

Eva Wennås Brante, 2014, Avhandling, Göteborgs universitet, Utbildningsvetenskapliga fakulteten

www.gu.se/omuniversitetet/aktuellt/nyheter/detalj/bilder-kan-ge-forsamrad-lasforstaelse.cid1223466

Vägledning för webbutveckling:

R115 Beskriv med text allt innehåll som inte är text

www.webbriktlinjer.se/115

R11 Kombinera skrift med ljud, bild och film

www.webbriktlinjer.se/11

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

13. Det viktigaste först

Begripligt innehåll

- Kommer det viktigaste i texten först?
- Kan läsaren snabbt förstå vad texten handlar om?

Det vackra och populära kustlandskapet runt omkring fyren Albert heter Höga Kullen. Den kustremsan består av vidsträckta och branta sanddynor. Varje år nöter de starka vågorna bort marken framför fyren. Om fyren fått stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom fem år.

Vågorna nöter bort marken framför fyren. Området Höga Kullen består av sanddynor och varje år äter havet upp två meter av sanden. Om fyren fått stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom fem år.

ets vågor har
fyren. Men nu
yttats
ten.

Höga Kullen
instad. Fyren
ttfarande

fyren.
och

med hjälp av en slags
på skenor och hydraulisk kraft.
er var komplicerat, men det gick smidigare
än väntat.

svajla.info

Därför är det viktigt att det viktigaste kommer först

Begripligt innehåll

- Alla orkar inte läsa hela texten.
När det viktigaste kommer först får fler människor del av det viktigaste innehållet.
- Läsaren kan enkelt hitta det viktigaste och kan snabbt förstå textens innehåll.

Tänk på

Inled även nya stycken med det viktigaste.

Läs mer

Böcker

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:
Sid. 86–87 Det viktigaste först
Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.2.3 Använd en genomtänkt disposition

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R51 Lyft fram det viktigaste i texten

www.webbriktlinjer.se/51

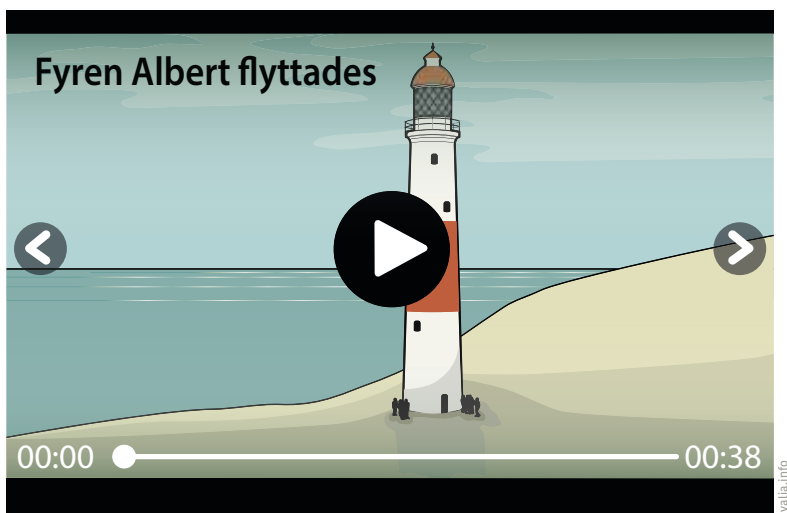
PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Vissa saker är lättare
att förstå om man får se
dem på film.”

14. Film

Begripligt innehåll

- Finns det film?
- Finns det innehåll i texten som skulle lämpa sig som film?

Därför är det viktigt med film

Begripligt innehåll

- Många personer med lässvårigheter föredrar film framför text eftersom de då slipper den energikrävande avkodningen.
- Krångliga resonemang och instruktioner kan vara lättare att förstå om läsaren både får se och höra, till exempel hur man ska fylla i ett formulär eller knyta en sko.

Tänk på

Filmen ska vara lätt att hitta och ska finnas i anslutning till texten. Filmen ska vara lätt att starta och stoppa. Den får inte starta automatiskt.

När filmen är ett alternativ till texten ska innehållet vara detsamma. Filmens upplägg ska vara genomtänkt. Ett långsamt tempo och tydligt tal är viktigt, så att fler kan följa med i handlingen.

Enligt lagen om tillgänglighet till digital offentlig service måste film på offentliga webbplatser ha undertexter. Om undertexten är en översättning från annat språk, då bör det finnas en inläst version av texten att lyssna på. Även annan text som visas i filmen bör gå att få uppläst.

Om filmen ska vara tillgänglig behöver den vara syntolkad.

För en del läsare kan film vara ett störande inslag. Överväg därför om du kan ge läsaren möjlighet att själv välja om filmfönstret ska synas eller inte.

Läs mer

Böcker

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet
Sid. 168 Text om ljud och filmer
Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.2.1 Tänk på läsaren

2.2.1 Ge all information på begriplig svenska
Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181937-om-tillganglighet-till-digital_sfs-2018-1937

Vägledning för webbutveckling:

R11 Kombinerar skrift med ljud, bild och film:

www.webbriktlinjer.se/11

R113 Använd webbvideo för att öka tillgängligheten

www.webbriktlinjer.se/113

R118 Syntolka eller erbjud alternativ till videoinspelningar

www.webbriktlinjer.se/118

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

Vägledning om uppläst text i film:

ISO/IEC TS 20071-25:2017 Information technology –

User interface component accessibility – Part 25: Guidance on the audio presentation of text in videos, including captions, subtitles and other on-screen text

www.iso.org/standard/69060.html

15. Uppläsning

Begripligt innehåll

- Går det att lyssna på texten?

The image shows a magnifying glass with a dark wooden handle and a black frame, positioned over a news article snippet. The article features a small illustration of a lighthouse on a cliff overlooking the sea. The text is partially obscured by the magnifying glass, but the main headline and a sub-headline are clearly visible. A 'Lyssna' (Listen) button with a speaker icon and a right-pointing arrow is also visible within the magnifying glass's field of view.

Fyren Albert flyttades

Lyssna ▶

Fyren Albert på Höga Kullen vändes mot Nordsjön. Havets vågor har gånget nära fyren. Men nu är Albert räddad från havet och flyttad 100 meter bort från sandstranden.

Vågor i området Höga Kullen består av två meter av kustremsan. Om fyren stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom fem år.

Fyren flyttades med hjälp av ett slags rullskridskor på skenor och hydraulisk kraft. Arbetet var komplicerat, men det gick smidigare än väntat.

valla.info

Därför är det viktigt med uppläsning

Begripligt innehåll

- Många personer som har lässvårigheter har problem med avkodningen. Det betyder att de har svårt att automatiskt koppla bokstäver och ord till ljud. Deras läsning är därför inte automatiserad.
- När avkodningen inte är automatiserad tar läsningen mycket energi och belastar arbetsminnet. Därmed blir det mindre kraft över till att förstå textens innehåll.
- Läsare som har svårt med avkodningen är ofta hjälpta av att kunna lyssna på texten.

Tänk på

Funktionen för uppläsning ska vara lätt att hitta och ska finnas i anslutning till texten. Funktionen ska vara lätt att starta och pausa.

Uppläsningen får inte starta av sig själv.

Hastigheten i talsyntesen ska gå att öka eller minska. Men både mycket hög hastighet och mycket låg hastighet påverkar uttalet och kan göra innehållet svårare att förstå. För personer som föredrar långsamt tal finns det en särskilt anpassad talsyntes.

Det är individuellt vilken röst läsaren förstår bäst, och därför är det bra om rösten i talsyntesen går att byta ut.

Det är viktigt att läsaren kan välja vilken del av texten som ska läsas upp.

Många tycker att det är lättare att följa med i digitala texter om orden markeras samtidigt som de läses upp. Det finns talsynteser där en färgad markör följer med i uppläsningen.

Läs mer

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

2.2.1 Ge all information på begriplig svenska
Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R11 Kombinera skrift med ljud, bild och film:

www.webbriktlinjer.se/11

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

Readspeakers långsamma talsyntes

<http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/nulanseras-den-foersta-laangsamma-talsyntesroesten-2864029>

”Det är lättare att hitta
det viktiga i texten
om nyckelorden är
markerade.”

16. Markera nyckelord med fetstil

Grafisk utformning

- Är nyckelord markerade med fetstil? (Nyckelord är ord som är extra viktiga.)

Begripligt innehåll

- Behöver nyckelord markeras för att viktiga fakta ska synas bättre i texten?

Fyren Albert flyttades

Fyren Albert på Höga Kullen var nära att störta ner i Nordsjön. Havets vågor hade gröpt ur slutningen framför fyren. Men nu är Albert räddad. Albert är 100 meter hög och byggd av sandsten.

Noggrann planering
Innan flytten förberedde sig de ansvariga noggrant. Det var många saker som kunde gå fel. Till exempel var det osäkert om fyren skulle hålla. Ingen hade tidigare flyttat en om

Havet äter sanden
Kustremsan runt Höga Kullen består av **sanddyner**. Varje år äter vågorna bort **två meter** av sanden. Om fyren fått stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom **fem år**.

Flytt på rullskridskor
För att flytta fyren använde man ett slags **rullskridskor** på skenor och hydraulisk kraft. Arbetet var **komplicerat**, men det gick smidigare än väntat.

Under nästan 100 år hjälpte Fyren Albert sjöfarande att hitta hem. Nu har den räddats från att rasa ner i havet.

Sammanfattning:
Fyren Albert riskerade att störta ner i havet. Vågorna gröper ur marken som den står på. Nu har fyren flyttats bort från kanten. Fyren Albert är räddad.

vajlla.info

Därför är det viktigt med nyckelord i fetstil

Grafisk utformning

- Nyckelord i fetstil kan göra det lättare för läsaren att orientera sig i texten.

Begripligt innehåll

- Nyckelord i fetstil kan göra det enklare för läsaren att hitta det viktigaste i texten.
- Läsare som skummar igenom texten kan hoppa mellan nyckelorden i fetstil och bilda sig en uppfattning om innehållet.
- Läsaren kan backa i texten och titta på nyckelorden i fetstil, och på så vis påminnas om vad texten handlar om.

Tänk på

Välj nyckelord med omsorg. Låt det ingå i den redaktionella processen. Markera enbart nyckelord. Undvik att markera nyckelord i fetstil om stycken och avsnitt inleds med fetstil. Det blir rörigt.

Alla tycker inte om när nyckelord är markerade med fetstil. De vill själva bestämma vad som är viktigt i texten. På webben är det möjligt att göra fetmarkerade nyckelord till en valbar funktion med programmeringsspråket CSS.

Markeringar i kursiv stil kan vara svårlästa för personer med lässvårigheter.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.4 Kursiv och fetstil för att framhäva text och enstaka ord

1.4.1 Kursiv eller fetstil

2.4.4 Använd punktlistor, bilder och nyckelord

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 143–145 Markera nyckelord för att underlätta skumläsning

Karin Guldbbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

2.1.4 Använd punktlistor, bilder och nyckelord

3.4.2 Kursiv och fetstil som framhäver text och enstaka ord

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R62 Gör texterna överskådliga

www.webbriktlinjer.se/62

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Jag tycker inte om
avstavningar. För mig
blir det två ord och det
blir konstigt.”

17. Avstavning

Grafisk utformning

- Är texten fri från avstavade ord?

Därför är det viktigt att undvika avstavningar

Grafisk utformning

- Avstavningar kan vara ett hinder i läsningen och kan få läsaren att förlora ork och motivation.

Begripligt innehåll

- Det kan vara svårt att förstå ord som är avstavade.
- Ett ord som är avstavat tolkas av vissa läsare som två helt separata ord och kan därför få en felaktig betydelse.

Tänk på

Flytta om möjligt ner hela ordet till nästa rad istället för att avstava.

Undvik att dela upp sammansatta ord med bindestreck. Skriv till exempel ”styckeindelning” och inte ”stycke-indelning”. För att undvika långa sammansatta ord kan du skriva ”indelning i stycken”.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

5. Avstavning

5.1 Generella riktlinjer för avstavning

5.2 Ordledsprincipen

5.3 Stavelseprincipen

5.4 Fall då man undviker avstavning

5.5 Praktiska råd vid datorskrivna texter

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid. 211 Avstavning

Sid. 229–230 Bindestreck

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

4 Avstavning

4.1 Avstava inte i onödan

4.2 Avstava inte i dessa fall

4.3 Om man måste avstava

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R91 Skapa en flexibel layout som fungerar vid förstoring eller liten skärm

www.webbriktlinjer.se/91

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Jag vill absolut inte
ha några förkortningar.
Då kommer jag att
lägga undan texten.”

18. Förkortningar

Begripligt innehåll

- Är texten fri från förkortningar?
- Om det finns förkortningar i texten, är de förklarade någonstans?

Fyren

Noggrann planering

Innan flytten förberedde sig de ansvariga noggrant. Det var många saker som kunde gå fel. Till exempel var det osäkert om marken runt fyren skulle hålla. Med andra ord visste ingen om flytten skulle lyckas.

Noggrann planering

Innan flytten förberedde sig de ansvariga noggrant. Det var många saker som kunde gå fel. T.ex. var det osäkert om marken runt fyren skulle hålla. M.a.o. visste ingen om flytten skulle lyckas.

Sammanfattning:

Albert rikerade att störta... några gropar ur... står på... bort från

vaija.info

Därför är det viktigt att undvika förkortningar

Begripligt innehåll

- Förkortningar kan vara svåra att förstå. För många är de ett stort läshinder. Flera av deltagarna i Begriplig text stannar upp länge när de kommer till en förkortning. Några slutar läsa.
- Även vanliga förkortningar kan vara svåra, till exempel "t.ex". Skriv ut orden så undviker du svårigheter och missförstånd.
- I vissa fall är det svårt att undvika förkortningar. Om du efter avvägning valt att använda en förkortning bör du skriva ut den åtminstone första gången den används.
- Vissa förkortningar är så spridda att de nästan kan betraktas som vanliga ord eller namn, till exempel tv, dvd, EU och LO. Dessa är sällan ett problem. Tänk på läsarens förkunskaper.

Tänk på

Talsyntes kan tolka och läsa ut förkortningar fel.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

10. Förkortningar

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid 218–219 Förkortningar

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,
2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.4.6 Förklara förkortningar

2.2.1 Ge all information på begriplig svenska

11. Förkortningar

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Digitala källor

Vägledning för webbutveckling:

R64 Skriv lättbegripliga texter

www.webbriktlinjer.se/64

PDF: www.webbriktlinjer.se/alla-riktlinjer-som-pdf/

”Breda marginaler
gör att det känns lättare
att läsa.”

19. Marginaler

Grafisk utformning

- Är marginalerna tillräckligt breda?
- Har texten jämn vänstermarginal?
- Är den högra marginalen ojämn?

Fyren Albert flyttades

Fyren Albert på Höga Kullen var nära att störta ner i Nordsjön. Havets vågor hade gräpat ur sluttningen framför fyren. Men nu är Albert räddad. Albert har flyttats 100 meter bort från kanten.

En populär fyr

Fyren Albert ligger på Höga Kullen mellan orterna Sandöping och Finstad. Fyren togs ur bruk 1970, men lockar fortfarande tusentals turister varje år.

Den populära fyren

- är 26 meter hög
- väger 800 ton
- är 140 år gammal
- är byggd av sandsten.

Havet äter sanden

Kustreman runt Höga Kullen består av sanddyner. Varje år äter vågorna bort två meter av sanden. Om fyren fått stå kvar skulle den ha rasat ner i havet inom fem år.

Flytt på rullskridskor

För att flytta fyren använde man ett slags rullskridskor på skenor och hydraulisk kraft. Arbetet var komplicerat, men det gick smidigare än väntat.

Grannplanering

En flytt förberedde sig de många nätterna. Det var många som kunde gå fel. Exempel var det osäkert om fyren runt fyren skulle hålla. Någon ord visste ingen om skulle lyckas.

När fyren skulle flyttas och nu står fyren fortfarande på sin plats. Det är 50 år till räddningsarbetet som ska göras.

Många nyfika

Hundratals nyfika åskådare samlades för att se flytten. Eftersom arbetet var riskabelt fick alla hålla sig på avstånd. När allt var klart spelade de bakkedarna. Gladast av alla var ändå Pelle Gustavsson, som haft huvudansvar för hela projektet.

– Jag måste erkänna att jag var väldigt nervös innan, säger han. Jag har aldrig gjort något liknande förut.

Under nästan 100 år hjälpte fyren Albert sjöfarande att hitta hem. Nu har den räddats från att rasa ner i havet.

Sammanfattning:

Fyren Albert riskerade att störta ner i havet. Vågorna gräper ur marken som den står på. Nu har fyren flyttats bort från kanten. Fyren Albert är räddad.

Därför är det viktigt med marginaler

Grafisk utformning

- Marginalernas bredd påverkar det allmänna intrycket av en text.
- Breda marginaler skapar luft i texten. Att texten känns luftig kan avgöra om en person med lässvårigheter ska orka läsa texten eller inte.
- Jämn vänstermarginal och ojämn högermarginal underlättar för läsaren att hitta rätt bland raderna.
- Jämn högermarginal kan ”dra ut” raderna och skapa gluggar mellan orden. Många tycker att det stör läsningen.
- Centrerad text med ojämna vänster- och högermarginaler kan försvåra läsningen.

Tänk på

Det är svårt att säga exakt hur bred marginalen ska vara. Det beror på vilken typ av text det är och i vilket sammanhang texten ska läsas. I ett litet format, som till exempel i en mobil, kan breda marginaler göra att texten får för lite utrymme för att bli läsvänlig.

Läs mer

Böcker

Svenska skrivregler:

1.2 Marginaler, radlängd och radmellanrum

1.2.1 Rak eller ojämn högermarginal

1.2.2 Flera grafiska val samspelar

Språkrådet 2017, red. Ola Karlsson, Liber

Webbredaktörens skrivhandbok – Klarspråk på nätet:

Sid 156–159 Vänsterställd, högerställd och centrerad text,

Karin Guldbrand & Helena Englund Hjalmarsson,

2016, Producta

Finns både som bok och digitalt

Myndigheternas skrivregler:

1.5.1 Välj en genomtänkt grafisk form

3.1 Gör texten inbjudande att läsa

3.3.1 Ordentliga marginaler

Språkrådet 2014,

www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/sprakvard/2016-09-14-myndigheternas-skrivregler.html

Sammanfattning

I projektet *Begriplig text* har vi ringat in 19 faktorer som är viktiga för att göra text lätt att läsa och förstå. Faktorerna rör både grafisk utformning och textens innehåll.

Av faktorerna har vi formulerat råd till dig. Råden är inget facit, men följer du dem har du kommit en bit på vägen med att göra din text begriplig för fler.

Våra råd till dig handlar om

1. Rubriker
2. Punktlister
3. Längd på text
4. Styckeindelning
5. Mellanrubriker
6. Radavstånd
7. Ingresser
8. Sammanfattningar
9. Radlängd
10. Storlek på bokstäverna
11. Fetstil istället för mellanrubrik
12. Bilder som förtydligar innehållet
13. Det viktigaste först
14. Film
15. Uppläsning
16. Markera nyckelord med fetstil
17. Avstavning
18. Förkortningar
19. Marginaler.

Begriplig Text
www.begripligtext.se

**ALLMÄNNA
ARVSFONDEN**